

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum in humanis actibus inueniatur voluntarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super Questionibus sextam.

QVAESTIO VI.

De voluntario & inuoluntario, in octo articulos diuisa.

Quia igitur. In diuisione, seu p[ar]titione 6. quæstio nis aduerte, quod author tractanda omnia præconcipts, prima distinctione separat totum hunc librum a secunda secunde: deinde secunda dist. separat tractatum de actib. humanis in uniuersali, a reliqua libri parte incipiente in quæstione 49. Tertia autem distinctione tractatum ipsum de actibus distinguit, ita quod primo de propriis homini, deinde de communibus in quæst. 22. & sequentibus tractandum dicit. Sequentes autem distinctiones dant loca conditionibus, circumstantiis, & actibus propriis homini, quibusque sua, vsque ad 27. quæst. includit.

¶ Super Questionibus sexta Articulum primum.

Circa primū articulum q. 6. dubium occurrit de illa propositione in corpore posita, scilicet, Quod nullā habet notitiam finis. & si in eo sit principium actionis, uel motus, nō tñ eius quod est agere, uel moueri, p[ro]pter finem, est principium in ipso, sed in alio. Aduertatur siquidem huic sententia tam authoritas, quam ratio. Authoritas quidem Aristot. 2. phys. probatis ex proposito, q[ui] natura agit p[ro]pter finem: unde arguit sic. Naturalia agunt p[ro]pter finem: naturalia agunt a principio intrinseco sine notitia finis, ergo agētia a principio intrinseco, sine finis notitia agunt p[ro]pter finem. cuius oppositū in littera dicitur. Et confirmatur, quia si in naturalibus ratione carentibus est principium agendi, & non est principium de ly; p[ro]p[ter] hanc, cū tota dissentio Arist. ab aliis, cōtra quos disputat in 2. physico. constat non in hoc, q[ui] naturalia agant (de

Via igitur ad beatitudinem per actus aliquos necesse est peruenire: oportet consequenter de humanis actibus considerare, ut sciamus, quibus actibus perueniatur ad beatitudinem, uel impediatur beatitudinis uia. Sed quia operationes, & actus circa singularia sunt: ideo omnis operatiua scientia in particulari consideratione perscitur. Moralis igitur consideratio, quia est humanorum actuum, primò quidem tradenda est in uniuersali: secundò uero in particulari.

Circa uniuersalem autem considerationem humanorum actuum, primò quidem considerandum occurrit de ipsis actibus humanis: Secundò, de principis eorum. Humanorum autem actuum quidam sunt hominis proprii, quidam sunt homini, & aliis animalibus communes. Et quia beatitudo est proprium hominis bonum, propinquius se habet ad beatitudinem actus, qui sunt proprie humani, quam actus, qui sūt homini, aliisque animalibus communes. Primò ergo considerandum est de actibus, qui sunt proprii hominis: Secundò, de actibus qui sunt homini, aliisque animalibus communes, qui dicuntur animæ passionēs.

Circa primum duo consideranda occurrunt. Primò, de consideratione humanorum actuum: Secundò, de distinctione eorum actuum. Cum autem actus humani proprie dicantur, qui sunt uoluntarij, eo quod uoluntas est rationalis appetitus, q[ui] est proprius hominis: oportet considerare de actibus, in quantum sunt uoluntarij. Primò ergo considerandum est de uoluntario, & inuoluntario in communi. Secundò, de actibus qui sunt uoluntarij, quasi ab ipsa uoluntate elicti, ut immediate ipsius uoluntatis existentēs. Tertiò, de actibus qui sunt uoluntarij, quasi a uoluntate imperati, qui sunt ipsius uoluntatis mediātibus aliis potentiis. Et quia actus uoluntarij habent quasdam circumstantias, s[ecundum] quas diiudicatur, primò considerandum est de uoluntario, & inuoluntario, & consequenter de circumstantiis ipsorum actuum, in quibus uoluntarium, & inuoluntarium inuenitur.

Circa primum queruntur octo.
¶ Primò, Vtrum in humanis actibus inueniatur uoluntarium.
¶ Secundò, Vtrum inueniatur in animalibus brutis.
¶ Tertiò, Vtrum uoluntarium esse possit absque omni actu.
¶ Quartò, Vtrum uolentia uoluntati possit inferri.
¶ Quintò, Vtrum uolentia causet inuoluntarium.
¶ Sextò, Vtrum metus causet inuoluntarium.
¶ Septimò, Vtrum concupiscentia inuoluntarium causet.
¶ Octauò, Vtrum ignorantia.

ARTICVLVS I.

Vtrum in humanis actibus inueniatur uoluntarium.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod in humanis actibus non inueniatur uoluntarium. Voluntarium enim est, cuius principium est in ipso, ut patet per Grego. Nicenum, & Damasc. & Aristot. sed principium humanorum actuum non est in ipso homine, sed extra. nam appetitus hominis mouetur ad agendum ab appetibili quod est extra, quod est sicut mouens non motum, ut dicitur in 3. de anima. Ergo in humanis actibus non inuenitur uoluntarium.

2 Præterea. Philosophus in 8. Physicor. probat, quod non inuenitur in animalibus aliquis actus nouus, qui non præueniatur ab alio motu exteriori: sed omnes actus hominis sunt noui, nullus enim actus hominis æternus est. ergo principium omnium humanorum actuum est ab extra: non igitur in eis inuenitur uoluntarium.

3 Præterea. Qui uoluntarie agit, per se agere potest: sed hoc homini non conuenit. dicitur enim Ioann. 15. Sineme nihil potestis facere. ergo uoluntarium in humanis actibus non inuenitur.

SED CONTRA est, quod dicit Damascenus in secundo lib. quod uoluntarium est actus, qui est operatio rationalis: tales autem sunt actus humani. ergo in actibus humanis inuenitur uoluntarium.

RESPON. Dicendum, q[ui] oportet in actibus humanis uoluntarium esse. Ad cuius euidenciam considerandum est, q[ui] quorundam actuum principium est in agēte, seu in eo quod mouetur: quorundam autē

hoc enim non disputatur (sed in hoc, q[ui] agat p[ro]pter finem, uel non p[ro]pter finem, & concludatur pars affirmatiua, oportet dicere quod natura, quæ est intrinsecam agendi principium, non solum est principium agendi, sed agendi p[ro]pter finem: naturalia enim, ut sic, agunt p[ro]pter finem.

Circa illam aliam propositionem in eodem corpore, scilicet, Quodcumque sic agit, uel mouetur a principio intrinseco quod habet aliquam notitiam finis, habet in seipso principium sui actus, non solum ut agat, sed etiam ut agat p[ro]pter finem: dubium occurrit, quia contradicte determinationi facta in 2. articulo quæst. 1. ubi conclusum est, esse principium rationalis nature agere p[ro]pter finem, ita ut moueat se ad finem. hanc enim expressè dicit, q[ui] huiusmodi animalia, mouent se ad finem: quia aliquam cognitionem finis habet, quomodo stant hæc simul.

Circa deductā in eodem corpore propositionem ex prædicta, scilicet unde huiusmodi dicuntur non moueri seipsa, sed ab aliis moueri: dubium quoque occurrit, quoniam constat, quod vegetabilia mouent seipsa moui augmenti ad omnes differentias positionis, & tamen carent notitia finis. Falsum ergo est, quod huiusmodi, scilicet carentia finis notitia, non dicuntur moueri se ipsa. Et confirmatur, quia in prima parte, q. 18. articulo 1. in responsione ad secundum, expresse dixit author, quod hæc mouent se ipsa.

Ad primā dubitationis euidenciam, scito, quod hoc qd est agere p[ro]pter finem, potest habere principium duplicis ordinis. Alterum scilicet proprii ordinis: alterum subordinati. Proprii quidem ordinis

Nicenus li. 1. c. 3. cit. prim. Dam. li. 1. or. th. fidei. c. 14. Ari. 3. eth. 1. 10. 5.

li. 3. tex. 54. to. 3. li. 8. Phys. tex. 28. to. 2.

c. 22. 24

